

Ηγέτες με εξουσία και... ασθένειες

Προβλήματα υγείας αρχηγών κρατών

ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

Καθηγητής Ψυχιατρικής

Institute of Psychiatry of King's College,
London

Ο Βρετανός πολιτικός Ντέιβιντ Όουεν ανιχνεύει τα προβλήματα υγείας που είχαν διάφοροι αρχηγοί κρατών και θέτει σοβαρά ερωτήματα.

David Owen

*In Sickness and in Power:
Illness in heads of government
during the last 100 years*

εκδ. Methuen Publishing Ltd.,
Λονδίνο 2008

Πολύ πρόσφατα, κυκλοφόρησε στο Λονδίνο ένα ασυνήθιστο βιβλίο γραμμένο από τον Ντέιβιντ Όουεν με τίτλο «Ασθενείς στην εξουσία». Ο Όουεν είναι μέλος της βρετανικής Βουλής των Λόρδων και πρώην υπουργός των Εξωτερικών. Παράλληλα, είναι νευρολόγος, μολονότι ασχολείται μόνο με την πολιτική τα τελευταία 40 χρόνια.

Αντικείμενο του βιβλίου είναι οι ασθένειες των διάφορων αρχηγών κρατών τα τελευταία 100 χρόνια. Ο Ρούσβελτ ήταν πολύ άρρωστος και εξασθενημένος την εποχή της διάσκεψης της Συμφωνίας της Γιάλτας. Ο Τσόρτσιλ έκανε χρήση μεγάλων ποσοτήτων οινοπνευματωδών ποτών και έπασχε κατά περιόδους από σοβαρή κατάθλιψη.

Στα απομνημονεύματα του Λόρδου Μοράν, προσωπικού γιατρού του Τσόρτσιλ, αναφέρεται ότι ο Τσόρτσιλ ήταν σε πολύ άσχημη ψυχολογική κατάσταση πριν από την επίσκεψή του στην Αθήνα το Δεκέμβριο του 1944.

Κένεντι και Σάχης

Ο Τζόνσον έπασχε από σοβαρή μελαγχολία αλλά και από καρδιακές διαταραχές για πολλά χρόνια πριν εκλεγεί πρόεδρος των Η.Π.Α. Από αλκοολισμό έπασχε ο Νίξον και, αρκετές φορές, σε κρίσιμες περιπτώσεις δεν ήταν σε θέση να συμμετάσχει σε σοβαρές συσκέψεις. Ο Κένεντι έπασχε από τη νόσο του Addison, ενδοκρινολογική διαταραχή των επινεφριδίων. Υπέφερε από πολύ σοβαρούς πόνους και βρισκόταν σε άσχημη σωματική αλλά και ψυχολογική κατάσταση, τόσο κατά την αποτυχημένη απόβαση των Αμερικανών στον Κόλπο των Χοίρων στην Κούβα, όσο και κατά την εξίσου αποτυχημένη συνάντησή του με τον Χρουστσόφ στη Βιέννη.

Απόλυτη μυστικότητα επικρατούσε για την ασθένεια του Σάχη της Περσίας που έπασχε από λέμφωμα, μορφή καρκίνου του αίματος, κατά τη διάρκεια των ταραχών της ισλαμικής επανάστασης. Ο Όουεν, που ήταν υπουργός των Εξωτερικών της Βρετανίας την εποχή εκείνη, επιβεβαιώνει ότι είχε πλήρη άγνοια για την ασθένεια του Σάχη, όπως είχαν και οι βρετανικές και γαλλικές μυστικές υπηρεσίες, ακόμη και η CIA. Ανάλογη μυστικότητα τηρήθηκε και για την υγεία του Γάλλου προέδρου Μιτεράν, που διαγνώστηκε με καρκίνο του

προστάτη και μεταστάσεις στα οστά μόλις 6 μήνες αφότου είχε αναλάβει τη γαλλική προεδρία.

Ο Μιτεράν περνούσε περιόδους σοβαρής μελαγχολίας, αλλά χωρίς τίποτε να γίνει γνωστό.

«Σύνδρομο της Ύβρεως»

Ο Όουεν υποστηρίζει ότι, κατά τη διάρκεια του πολέμου της Βοσνίας, ο Μπλερ εμφάνισε αυτό που αποκαλεί «Σύνδρομο της Ύβρεως» (Hubris Syndrome), που έκτοτε συνεχίστηκε έως την αποχώρησή του από την κυβέρνηση. Ο Όουεν, με σαφείς αναφορές στην ελληνική αρχαιότητα, χρησιμοποιεί τον όρο «Σύνδρομο της Ύβρεως», περιγράφοντας συμπεριφορές που απορρέουν από τη «μέθη της εξουσίας». Ισχυρίζεται ότι μερικοί ηγέτες εμφανίζουν μεγάλη οίηση, γίνονται αλαζονικοί, αυθάδεις και περιφρονητικοί, θεωρώντας τους εαυτούς τους υπεράνω ανθρωπίνων ορίων και θείων κανόνων.

Από ανάλογο «Σύνδρομο της Ύβρεως» πάσχει, κατά τον Όουεν, και ο πρόεδρος Μπους και ηγέτες διάφορων άλλων κρατών. Το «Σύνδρομο της Ύβρεως» μπορεί να έχει κάποια παθολογική κλινική οντότητα και να συνδέεται με σωματικά και ψυχικά συμπτώματα.

Εμφανίζεται συνήθως με την πάρο-

δο κάποιου χρονικού διαστήματος μετά την ανάληψη ηγετικών θέσεων στην πολιτική αλλά και στη διοίκηση των επιχειρήσεων. Ο Όουεν καλεί την ιατρική κοινότητα να ερευνήσει την ύπαρξη του «Συνδρόμου της Ύβρεως» και να καταλήξει σε επιστημονικά συμπεράσματα για τη φύση του, τα συμπτώματά του και την αντιμετώπισή του.

Στην Ελλάδα

Από ελληνικής πλευράς, στη σύγχρονη εποχή, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής υπέφερε από σοβαρή βαρνωσία και στα τελευταία χρόνια της ζωής του η ακοή του ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη. Ο Ανδρέας Παπανδρέου υπέφερε από σοβαρό καρδιακό νόσημα και υπεβλήθη σε σοβαρή εγχείριση και παρέμεινε νοσηλευόμενος για μακρύ χρονικό διάστημα.

Συμπτώματα του «Συνδρόμου της Ύβρεως» δε γνωρίζουμε να επηρέασαν τους σύγχρονους Έλληνες πολιτικούς, με εξαίρεση ίσως το δικτάτορα Παπαδόπουλο που εμφάνιζε αυτάρεσκη και αλαζονική συμπεριφορά με μεσοσιανικά στοιχεία.

Ο Όουεν θέτει όμως μερικά σοβαρά ερωτήματα και διλήμματα.

Κατά πόσο τα προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας των ηγετών κρατών επηρεάζουν τις αποφάσεις τους, που μπορεί να έχουν σοβαρές επιπτώσεις για εκατομμύρια ανθρώπους.

Εισηγείται ότι όλοι οι υποψήφιοι ηγέτες πρέπει να υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις, πριν από την υποψηφιότητά τους, καθώς επίσης και σε ετήσια περιοδική εξέταση ενώ βρίσκονται στην εξουσία. Τα αποτελέσματα θα πρέπει να ανακοινώνονται δημοσίως. Κάτι ανάλογο συμβαίνει με τους διοικητές μεγάλων εταιρειών και οργανισμών, με τους στρατιωτικούς και θα έπρεπε να τηρείται και με τους υψηλόβαθμους δικαστές.

Ο Όουεν ζητά από τον ιατρικό κόσμο να κάνει συγκεκριμένες προτάσεις, θέτοντας τις απαραίτητες συντεταγμένες για αυτήν τη διαδικασία. Δημιουργείται όμως ένα εύγλωττο ερώτημα.

Μέχρι πού θα μπορούσε να φτάσει η καθιέρωση κάποιας ανάλογης διαδικασίας και τι θα πρέπει να γίνει με παρεμφερείς καταστάσεις, όπως π.χ.

πολύ μεγάλη ηλικία για ηγέτες κρατών; Πολλοί, μεγάλης ηλικίας, ηγέτες, έμπειροι και σώφρονες υπήρξαν πολύ πετυχημένοι.

Ο όρκος του Ιπποκράτη

Ευθύνες έχουν και οι προσωπικοί γιατροί των ηγετών που πρέπει να παραμένουν πιστοί στον όρκο του Ιπποκράτη για το συμφέρον του ασθενούς τους, χωρίς να επηρεάζονται από τις πολιτικές επιπτώσεις, αποφεύγοντας να συμβάλλουν στη συγκαλύψη της αλήθειας.

Το βιβλίο είναι πρωτότυπο και χρήσιμο γιατί αγγίζει λεπτά σημεία της σχέσης της ιατρικής με την ευρύτερη πολιτική πρακτική και την εξάσκηση της εξουσίας.

Θέματα μεγάλης σημασίας, που συνήθως παραμένουν καλυμμένα με μυστικότητα και αποφεύγεται η συζήτησή τους, παρά την αναμφίβολα μεγάλη σημασία τους και τις επιπτώσεις τους.

<http://www.kathimerini.gr>